

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 45.

V Ljubljani, 8. listopada 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Zborovanje na Dunaju.

Avstrijsko učiteljstvo ni bilo še nikoli združeno tako enodušno in enomiselno kakor dne 2. t. m. Cesarski Dunaj, zibelka naših zakonov, vir naših pravie in dolžnosti, ni videl še nikoli tako zedinjenih vrst pionirjev prosvete, ki objema vse avstrijske narode z enako ljubeznijo; zakaj ta prosveta je naše delo, delo avstrijskega učiteljstva, ki od nekdanj pa do danes žrtvuje vse svoje najboljše moči v blaginjo svojim narodom, dobro se zavedajoč, da more samo kultura gospodarsko in duševno osamosvojiti človeka, zbuditi v njem pojem pravičnosti ter mu nēvrstiti vero v samega sebe, ki je začetek in konec vsemu dejanju in nehanju vsakega posameznika.

Naše vrste so tisto, ki odgovarjajo avstrijskim narodom na njihovo vprašanje: Bili ali ne bili? Da, bodite in boste, dokler je učiteljstvo vaše, a ne bodite in ne boste, kadar odbijete od sebe svojega najboljšega prijatelja in dobrotnika — svoje učiteljstvo!

Avstrijsko jugoslovansko učiteljstvo, katerega zastopniki so se polnoštevilno zbrali na Dunaju, je svojemu ljudstvu darovalo samega sebe. Vprašajte, kogar hočete izmed nas, čigav je in za koga je, in vsak vam odgovori s poudarkom in ponosom, da je učitelj svojega ljudstva, iz njega in za njega!

Kakor smo morda različni po mišljenju in po nazorih, vendar nas vse prešinja sladka zavest storjene dolžnosti. Kakor je odkrito in pošteno naše delo, tako so vidni in neovrgljivi uspehi našega dela. Dvigajoča luč kulture sije nad našo domovino, ki jo napravlja lepšo nego njene prirodne krasote! Naše ljudstvo se probuja, zakaj iz naših šol teče studenec cvetočega življenja in krepke samozavesti, ki stavlja naše ljudstvo ob stran ostalim kulturnim narodom avstrijskim! Po južnem delu Koroške in Štajerske, po vsi Kranjski, po solčnih livadah Goriške, tja doli do osamljenih istrskih selišč in do juga dalmatinske obali — vsepovsod sta pero in knjiga v istem spoštovanju in iste vrednosti kakor plug in motika. Prvo dvoje dviga in jači naše duše, kakor drugo dvoje preživlja naše ljudi. Jugoslovanski učitelji smo ustvarili iz brezpravnega naroda kulturno ljudstvo in smo svojo očetnjava v njenih južnih delih dvignili na stopnjo kulturne države! Na naših ramah sloni ta ponosna zgradba prosvete, in mi smo tisti, ki smo v svojem ljudstvu razgrelji plamen domovinske ljubezni.

To je naše delo! To je tista sladka zavest, ki prešinja vsakogar izmed nas.

In to je tudi naša usoda, to je edino plačilo jugoslovanskega učiteljstva! Storilo je več, nego zahtevajo od njega državni šolski zakon in vse druge odredbe šolskih oblasti od najnižje do najvišje. To nam govori naša čista in mirna vest, a kdor ne verjame tej, naj pogleda v uradna poročila naših nadzorovalnih organov. A vkljub temu, da je delo storjeno v polni meri, se je moralo tudi to učiteljstvo pridružiti onim, ki so prišli na Dunaj manifestirat proti krivici in za pravico! Zakaj nikdar in pri nobenem stanu — kakor samo v našem — ni bilo še doslej tako temeljito in tako trdovratno prezirano pravilo pravičnosti in humanitete: Vsakemu delu svoje plačilo! Saj velja tudi za jugoslovansko učiteljstvo trda beseda: Delaj brez plačila!

Kakšno je naše gmotno stanje, smo povedali že nešteto krat z besedo in peresom. Govorili smo o tem poglavju pri zborovanjih svojih okrajnih in deželnih učiteljskih društev, govorili pri „Zavezinih“ skupščinah. Govorili smo zborna z vsem ostalim učiteljstvom avstrijskim, a govorili smo doslej vedno zaman. Morda bi prej uslišal te obupne klice trdi kamen; zakaj tisti, ki bi jih morali slišati, jih nečejo, ker so resnične besede, da nimajo sre! Hočejo imeti izobraženo ljudstvo, a učiteljstvu, ki naj opravlja to prosvetno delo, ne dajo niti pogojev dostojne in poštene eksistence. Zategadelj je vse, kar je učiteljstvo storilo, storjeno iz gole ljubezni do stvari same in iz onega idealnega navdušenja, ki ga ni doslej ubila najkrutejša sila — pomankanje kruha!

Toda na ta način ne more iti naprej! Da rečemo kratko: socialno stališče tudi jugoslovanskega učiteljstva je nevdržljivo, krivično in neopravičljivo! Zato so tudi jugoslovanski učitelji in učiteljice dospeli do tiste meje potrpežljivosti, kjer se polasča človeka odporna sila proti izkoriščevalnemu delodajalcu!

Bridka resnica je, da ne vlada med delom in plačilom učiteljstva nikako soglasje. In če pomislimo, da se množe življenjske potrebščine od dne do dne, da so izdatki vedno hujši, moramo glasno pondariti, da je to nesoglasje vedno večje in da je razlika med prejemki in izdatki že davno prispela do svojega vrhunca. Sedaj ni drugega sredstva, nego da nam priskoči država na pomoč. Ta ima nad nami vso oblast, naj ima tudi nekaj dolžnosti.

Tako je bilo razpoloženje jugoslovanskih in vseh ostalih zastopnikov učiteljstva, ko se je ob 10. uri dopoldne imenovanega dne začelo zborovanje.

* * *

V veliki dvorani krasne zgradbe „Lehrerhaus“ so se zbrali delegati vsega avstrijskega učiteljstva. Vseh je bilo okrog 800. Jugoslovani — kakor smo že rekli — so prišli polnoštevilno. Čast jim! Vsa delegacija je zastopala 50.000 avstrijskih učiteljev in učiteljic.

Prišlo je tudi 33 poslancev. Od jugoslovanskih poslancev je prišel g. posl. Biankini. Od socialnih demokratov so prišli: Pernerstorfer, Seitz, Schrammel, Gruber, Tomašek, Vaněk, Aust in Popišil, od Čehov: dr. Strausky, Zazvorka, Lisy, Fusek, Zavata in Pilat, od Nemcev: nacionalci dr. Chiari, Schilder, dr. Stölzel, Bendel, dr. Oberleithner, dr. Sylvester, naprednjaki dr. Groß, dr. Redlich, baron Hoek, vsenemca Wolf in Malik, nadalje poslanci Lewicki, Stepanovič, Stachura, Spenul, Pihuliak. Od naučne uprave in od vlade ni bilo — nikogar. Naučni minister Marchet pa je pozdravil shod brzojavno, želeč mu obilo uspeha.

O zborovanju podajemo v nastopnem kratko poročilo. O g'avnih točkah bomo poročali, kadar dobimo stenografični zapisnik.

Zborovanje je otvoril nadučitelj Kessler, predsednik „Deutschösterreichischer Lehrerbunda“. Predlagal je vdanostno izjavo cesarju, ki se mu je sporočila brzojavno. V predsedstvo so bili poklicani poleg Kesslerja: Čeh Smrtka, Slovenec Jelenc (za Jugoslovane), Poljak Novak, Rutence Malicky, zapisnikarja sta bila Čeh Skála in Italijan Nigris.

Glavni poročevalec je bil Jessen, urednik lista „Deutschösterreichische Lehrerzeitung“. Njegovo poročilo, ki je bilo večkrat prekinjeno z gromovitim odobravanjem, priobčimo v celoti. Koncem poročila je predlagal zahtevo: § 55. državnega šolskega zakona je razširiti s tem dostavkom: „Kot minimalni dohodki veljajo dohodki c. kr. državnih uradnikov XI., X., IX. in VIII. činovnega razreda po vsakokratnih veljavnih zakonitih določilih, in sicer z ozirom na službene prejemke in pokojnino.“

K tej zahtevi predlaga sklep: „Avstrijsko učiteljstvo pričakuje z vsogotovostjo, da se bodo finančne razmere dežel uredile s pomočjo države tako, da bodo mogle dežele v vsem obsegu zadostiti svojim dolžnostim nasproti šoli in učiteljstvu.“

Nervoznost.

Ni je skoraj bolezn, ki bi zahtevala tako komplicirano in tako skrbno zdravljenje, kakršno zahteva nervoznost, ki je tudi učiteljska bolezen. Predvsem sodi k uspešnemu zdravljenju nervoznosti, kakor razlaga živčni zdravnik dr. Scapatetti v mali brošurici „Naziranja za zdravljenje živčnih bolezni“, zaupanje bolnika v zdravnika. Ako si nista zdravnik in bolnik svetovalec in prijatelj ali pa ako se ni v kratkem času izcimilo razmerje, v katerem se čuti bolnik idealno navezanega na zdravnika, izostane navadno zaželeni uspeh. Nadaljna zahteva tiči v tem, da ima zdravnik dovolj časa, da spozna bistvo in posebnosti bolezni svojega bolnika. Ker so pa zdravniki že spoznali, da treba spraviti take bolnike v drugo okolico in ker se potrebnih sredstev ne more uporabljati pri zdravljenju bolnika na njegovem domu, je priporočati bivanje v kakem zdravilišču, kjer je zdravnik v vedni dotiki s svojimi bolniki. Pri zdravljenju v zdraviliščih pridejo še druga splošna higijenična vprašanja v poštev, kakor n. pr. je li preskrbljeno za prikladen počitek, dobrodušno odvrčanje od skrbi, je li leža in podnebje zdravilišča za zdravljenje dotičnega bolnika ugodna, so li možni izprehodi po gozdih in po planjavah ali po hribih, se je li zadostno skrbelo za to, da ne

Potem so govorili delegati posameznih učiteljskih zvez: za Čehe Černý, za Poljake Novak, za Rutence Malicky, za Jugoslovane Jelenc, bukovinski učitelj Chisanovici in za učiteljice gđe. Schwarz. Vsi so se izrekli za zahtevo in za sklep, ki sta bila končno sprejeta enoglasno in z velikanskim navdušenjem. (Konec.)

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —
Promet do konca vinotoka 1907 K 131.408.52.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Kolegijalen nasvet.

Že slavni grški modrijani so trdili, da je oni človek najpopolnejši, ki najmanj potrebuje za svoje življenje.

No, in menda se ta prislovica najlažje lahko dejansko pokaže v učiteljskem stanu. Kje dobite pod božjim solncem še stan, kjer bi imeli ljudje z maturo kot suplenti deset mesecev po 50 kron ali dnevno 1 K 66 h. Seveda, o počitnicah se morajo pa taki, tako sijajno plačani suplenti pustiti enako indijskim fakirjem žive pokopati. In naše provizorične plače? To je knežja plača! 66 kron mesečno ali dnevno 2 K 20 h! Toda krono vsem tem sijajnim dohodkom dajejo naše nedosežne petletnice. Ako si se pošteno trudil pet let, za to dobiš nagrado 80 kron letno ali mesečno 6 K 66 h ali dnevno celih 22 h. Seveda, ako pa odšteješ davek, ki ti ga odtrgavajo v %, dobiš dnevno toliko, kolikor prostak c. kr. vojske.

S temi subimi podatki smo dovolj jasno dokazali da smo ljudskošolski učitelji najpopolnejši ljudje — vsaj v Avstriji.

Fakt je, da so naše plače naravnost škandalozne. In kdaj se te plače izboljšajo, to vedo bogovi.

Naši ljubi prijatelji klerikalci so se že davno izrekli, da nam ne dajo nič, zato je njihova obstrukcija. V tistem smislu

vplivajo neugodno na bolnika obiski in priložnosti, priskrbeti si zdravila in pijače.

Šele ko se je zdravnik na podlagi temeljitih preiskovanj seznanil z boleznijo in z individualnostjo slučaja, lahko prične misliti na specialno zdravljenje. In pri tem je velike prednosti, ako zdravnik nervoznega bolnika zadostno pouči, v kak namen mu služi to ali pa to, tako da ve bolnik, da izkušajo vplivati procedure v prvi vrsti na bolno telo na podlagi psihe s primernimi miki. K najbolj porabnim terapevtskim sredstvom živčnega zdravnika sodijo dijetična zdravljenja, lahkejši kožni miki (ležanje v prostem zraku, suho in mokro drgnjenje kože) in krepkejši kožni miki v obliki najrazličnejših kopeli, ovitkov. Nadalje se deluje z ročnimi in električnimi masažami, z gibanjem, telovadbo in gimnastičnimi vajami na to, da se poveča delavnost mišic. Potom potnja se izkuša zdražiti presnovo in odstraniti strupove, ki so se nabrali v telesu.

Veliko ulogo pri zdravljenju živčnih bolezni igra sugestija in hipnoza kakor tudi preprostejši in ne tako skrivnostni vzgojevalni terapiji; pri tej mora zdravnik možganom bolnika dovajati počasi nove vtiske, ki izpodrinejo in nadomestijo one stare vtiske, ki so škodovali živčevju tako, da je zbolelo.